

2. Метеленко Н. Сучасні аспекти децентралізації та розвиток процесу об'єднання територіальних громад. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2019. №78. С.104-107.

3. Ляшенко Р.В. Основні підходи до управління в бізнесі / Р.В. Ляшенко // *Молодий вчений*. – 2018. – № 12 (64).

4. Єпіфанова І. Ю., Болотнов Д. Г. Місце стратегії в системі антикризового управління підприємствами. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 3. С. 335-338

ПРИРОДНО-РЕСУРСНІ АКТИВИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ТА ФАКТОРИ ЯКОСТІ ЖИТТЯ

Д. В. КЛИНОВИЙ, к.е.н., с.н.с., доц.

Інститут демографії та проблем якості життя Національної академії наук України

І. О. ПЕТРОВСЬКА, к.е.н., с.н.с., доц.

Таврійський національний університет імені В.І.Вернадського

З позицій актив-орієнтованого підходу, територіальні одиниці являють собою унікальне поєднання природно-ресурсного потенціалу, виробництва, населення і різноманітних інших ресурсів, які розглядаються як активи розвитку цього територіального утворення, за рахунок яких формується високоефективна територіальна економіка зі своїми ключовими компетенціями і місцем в економічній системі держави і світу.

У забезпеченні просторового розвитку та якості життя населення природним ресурсам належить первинне місце по відношенню до всіх інших видів капіталу, оскільки саме вони, наряду з іншими компонентами територіального багатства – людським, виробничим, фінансовим капіталом тощо є першоосною для формування і функціонування територіального господарського простору, виконуючи ряд важливих функцій у системі територіальної економіки як інструменти просторового розвитку (рис. 1).

Насамперед, вони створюють середовище життєдіяльності для інших продуктивних сил як компоненти довкілля територіального утворення. У такому випадку на перший план виходить екологічна цінність природних ресурсів, як компонентів довкілля, а критерієм ефективності цього процесу є максимальне збереження ознак довкілля як цілісної екосистеми.

У другому випадку, коли природно-ресурсні активи виступають безпосередньо у якості ресурсів економічного розвитку, критерієм ефективності такого їх використання є максимальна віддача від природно-господарської системи на вкладений у неї капітал. При цьому основною ознакою природного ресурсу, яка характеризує його як актив, є ефективно використаний природно-ресурсний потенціал, реалізований у вигляді застосовуваних тим чи іншим способом у промисловому, сільськогосподарському виробництві та в інфраструктурі природної сировини та інших продуктивних сил природи, за

рахунок яких виробляються різноманітні блага і забезпечується якість життя населення.

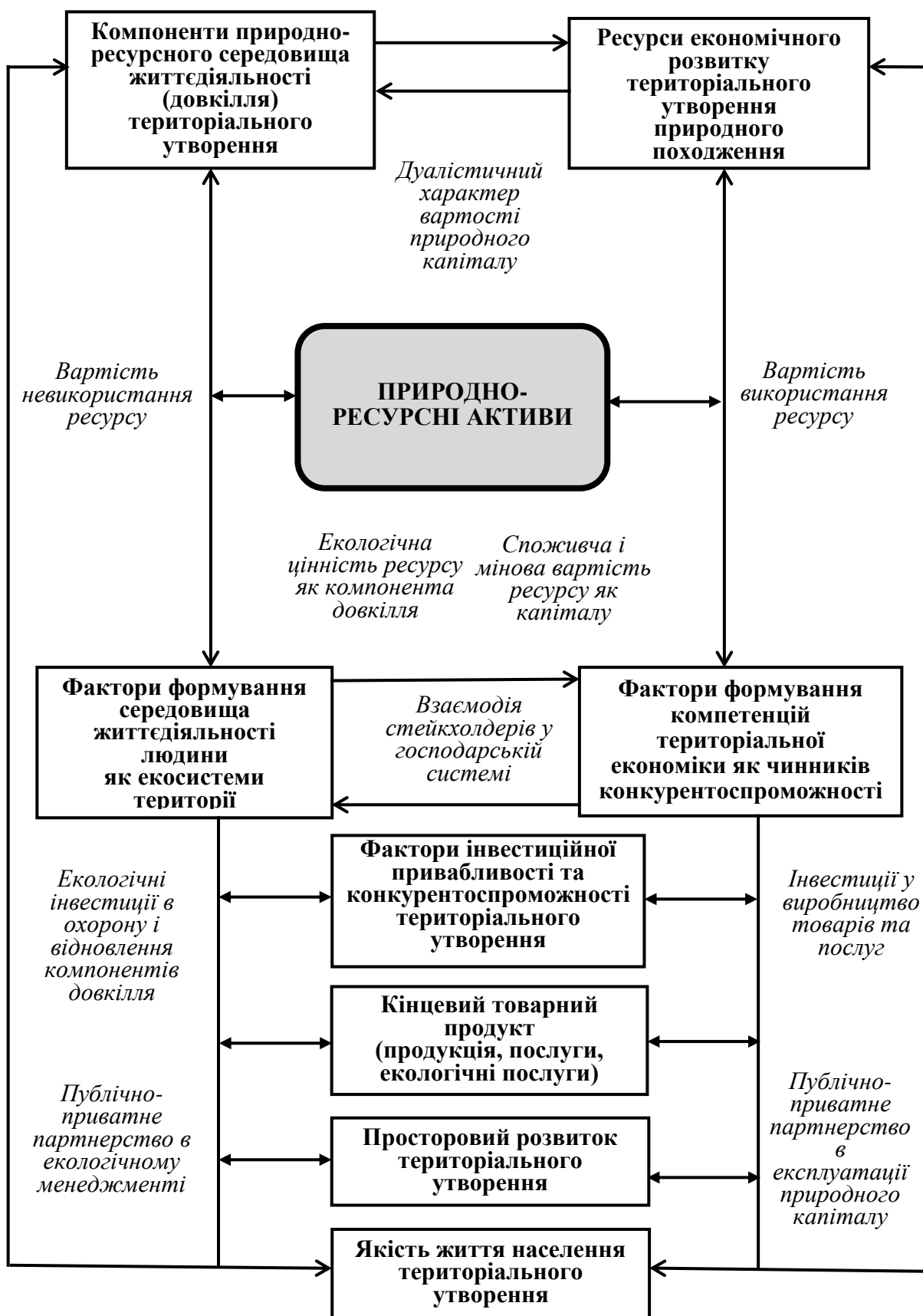

Рисунок 1 - Природно-ресурсні активи в системі забезпечення просторового розвитку та якості життя населення

Докорінна різниця між двома вказаними нами типами активів, тобто компонентами середовища життєдіяльності та ресурсами економічного розвитку, полягає у механізмах забезпечення економічної віддачі від природних ресурсів як капіталу. У першому випадку ця віддача забезпечується переважно природними механізмами взаємодії між собою складових екосистеми з мінімальним втручанням людини, яке носить підтримуючий характер, у той час, коли в другому випадку людина активно втручається в природні процеси і використовує безпосередньо природні ресурси як сили і тіла природи у виробництві, експлуатуючи їх як засоби і предмети праці, здійснюючи вплив на якісні і кількісні ознаки ресурсу із використанням відповідних техніки та технологій, які, наряду з продуктивними силами природи, виступають факторами виробництва, посилюючи віддачу від перших.

Таким чином, очевидно, що в системній сукупності усіх ефектів від природокористування, критерієм ефективності є досягнення стану перманентного еколого-економічного балансу, за якого забезпечується постійне відтворення природних ресурсів і сталість природно-антропогенної екосистеми території одночасно із досягненням таких темпів економічного розвитку, які забезпечують формування високоефективної і конкурентоспроможної територіальної економіки. Виходячи зі сказаного, використання природних активів, як складових екосистеми і ресурсів виробництва, на основі активорієнтованого підходу до територіального розвитку, має спиратися на визнання як виробничої, так і екосистемної цінності природно-ресурсних активів, а залучення природно-ресурсних активів до господарського обігу має носити платний характер у вигляді плати як за пряме використання ресурсу безпосереднім чином, так і за опосередковане отримання екосистемних послуг.

За умови інтеграції природних ресурсів у господарський обіг, вони стають дієвим фактором забезпечення просторового розвитку. У результаті такої інтеграції по-перше: формуються умови для комфортного проживання населення, організації туризму, інвестиційної діяльності, розвитку різноманітних виробництв промисловості та інфраструктури та проявів інших видів економічної активності; по-друге: створюються можливості для формування на основі унікальної природно-ресурсної бази ключових компетенцій, галузей СМАРТ-спеціалізації та зон росту і драйверів розвитку територіальної економіки, а по-третє, організовується раціональне, збалансоване з еколого-економічних позицій природокористування, за рахунок чого забезпечується, у свою чергу, сталість господарювання територіального утворення у цілому [1]. Отже, ефективне залучення природного капіталу, як економічного активу, до господарського процесу здатне значним чином посприяти реконструктивному просторовому розвитку України та забезпечити високу якість життя населення держави.

Список використаних джерел:

1. Формування просторової системи управління природно-ресурсними активами / за заг. ред. акад. НААН України, д.е.н., проф. М.А. Хвесика. К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2020. 464 с. С. 242-245.